

Svargnor Maynal

Heaven's Man

Svargnor Maynal

Heaven's Man

Gondi Adilabad Project

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.

Batal Baga Manta

Padana Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
rūtu pustak	rūtu	1
yōna pustak	yōna	9

Puna Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
pilemōntun lihi kīta ciṭi	pile	19
yākob lihi kīta ciṭi	yāko	21
yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi	2yōha	30
yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi	3yōha	32
Topical Index	.....	66
Names Index	.....	77
Maps of the Bible	.....	88

rūtu

modol vāci kiyval gošī

id kalit ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyan sāṭi, yūdulke āyva yūdulk āyur vūrkun gir bagavantal bahan vāḍakam kīntoro iḡrayēl jātitur kari kiyana inḡer id rūtu inval pustaknaga lihi kīsi manta. rūtu inval veylo mōyab dēsna ānd, iḡrayēl dēsna āyo. pōsaṭi veylo āta ad nayomina cokoṭ-vāyuṭ sūḍan sāṭi rūtu tanva parjatun suṭi kīsi, iḡrayēl dēsna vānta. iḡrayēl dēsnoṛ dāvid rājal ani vōnur totturkun id rūtu bahan aval āsi niltayo, id katataga lihi kīsi manta.

id katatun vāci kiyan mune id gošī kari kīmṭ

tole iḡrayēl dēsna yūda jātitun ropo undi niyam matta. batal itteke kuṭumbataga ivir markmanḡi ḍagur mari marmiņg āsi mārteke, sērñdu taņgen tuņgsi, tādana āstitun poro adikār vāle āntor. uņḍe vūrkun mari-miyaḍ jalma āteke, ad āsti markna ānta. undi mōka vorore manḡi mārteke, ad āsti karumnor pālevāñḍan ānta. bōrte vōna kuṭumbatal uņḍe gir pisi mandantero, vūr samdira cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri vōr pālevāñḍan poro mandanta.

id pustaknal karivalik gošīņg

bagavantanaņg icaņg nama parur ahan pūre māyval.

barosate pisvalir hindal bagavantal tanvaņg kāryaņg pūri kiyval.

dusrurkun madat kiyvaḍun hindal, kuṭumbamun poro, sōptalir poro barosa irvaḍun hindal, vūra pisval tarika māryusi, bagavantal vūrkun ānand siyval.

bagavantana cokoṭ-pān sirip yūdulkun sāṭiņe āyo bati samdi jātinur sāṭi manta.

bagavantal jagduniyata parjatun cokoṭ sūḍval ani vūra pisvaḍun ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyval āndur.

---

* 1:1 iḡrayēl dēsna rājan nēmi kiyvak modol

yelimelekna kuṭumbataga vele duksa vāyval

1 nāy vehvalir adikārīr rāj tākusval gaṭkate* iṛayēl dēsne karu arta. te yūda yēriyata betlehem cahartal voror māynal tanva bāykon ani ivir markun piysi, mōyab dēsne pisle sottor.

²vōr māynana porol yelimelek. vōna bāykona porol nayomi.* ivir marknaṅ porolk mahalon ani kiliyon. vūr yūda yēriyata betlehem caharte manval yepratiyulk inval sagater āndir. vūr mōyab dēsne sonji, aga piser matter.

³ahan piser maneke, nayominor māḍso yelimelek mārter. te rāṇḍe veylo nayomi ani tānur ivir marke meysi matter. ⁴⁻⁵vūr mark mōyab dēsnaṅ pēkin tuṅter. av pēkiknal undita porol vōrpal, undundita porol rūtu. ahan kami jāda daha sālḱ āta peje mahalon ani kiliyon gir mārter. te nayomi māḍso ani mark selva pōsaṭi veylo āta.

nayomi betlehem caharte malsi sonval

⁶⁻⁷ahan mōyab dēsnaṅ piser maneke nayomi, “tanva dēsnaṅ paṇṭaṅ muktari paṇḍnal bagavantal tanva

parjatun āsirvād sīsī, pir vāyustor*” injeṛ kēnjta. aden sāṭi nayomi ani tānaṅ kōryak agaṭal yūda yēriyate sonle tayar āsī, sariy pesitaṅ.

⁸bati ahan sonjeṛ maneke, nayomi kōryakun tōḍo, “miraṭ mī seḍmite malsi soṇṭ.* sātur nā markun poro ani nā poro mīva māriyo ad permatun tohtiṭ. ahne bagavantal mī poro gir tanva māriyo ad permatun tohir.

⁹bagavantal mīkun āsirvād sīsī, miraṭ uṇḍe undi jōka marmiṅ āsī, mīkun rōn-racca sīnur” injeṛ kōryakun kalita.* ¹⁰aske raṇḍute kōryak jōrte āḍser, “nī saṅgane nī lōkurga vāntom” ittaṅ.

¹¹bati nayomi, “nā kōryakniṭ! miraṭ nā saṅga bāri vāntiṭ? mī seḍmite malsi soṇṭ. mīkun tuṅgle, uṇḍe nā pīṭe mark puṭanir intiṭ ki batal?

¹²⁻¹³nā kōryakniṭ! mī seḍmite malsi soṇṭ. nana uṇḍe voron tuṅga paronacor mātarina āton. undi mōka nākun barosa manta injeṛ nēṇḍ bōne tuṅgsi, ivir markun jalma sīkater, vūr ḍaguk ānal vēri, vūr sāṭi miraṭ manda parkiṭ ki batal? nā kōryakniṭ! manda parviṭ. bagavantal nākun bayman

* **1:2** nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injeṛ artam

* **1:6-7** tanva dēsnaṅ sāṭi bagavantal kāneta intajam kitor

* **1:8** tamva beyena rōn sonji uṇḍe marmiṅ āyavaco inval artam

* **1:9** kalival selete mukka burval

ātor, aden sāṭine mīkun lākta duksat ter nākun adik duksa lākta” injer aven tōḏo vehta.

¹⁴ad kēnci uṇḏe adik āḏtaṅ. ad vakatne vōrpāl pōraḏun kalisi, tanva seḏmite sonle pesita. bati rūtu pōraḏun urngi kīsi, matta.

¹⁵te nayomi, “icula! nīva sēriyaḏ tanva parjataga tanva pēndaga malsi sonjer manta. nime gir tān saṅga son” injer vehta.

¹⁶batī rūtu, “nā pejey vāyima, suṭi kīsi son’ injer nākun julma kiyma. nime бага dāki aga vānton, nime бага mandki aga mandanton, nī lōkure nā lōkur, nī bagavantale nā bagavantal. ¹⁷nime бага sāki aga nana gir sāka ani agane nākun māti kīnir. maran tapsi dusro batay niḡgaṭal nākun pāki kiyarte, bagavantal nākun bey ḡagur siksa siyir” injer itta. ¹⁸id goṣṭi kēnci, tanva saṅga vāyle, rūtuna man mārīta injer nayomi samje māsi, ad goṣṭit bārete julma kiyvakne dab matta.

nayomi ani rūtu

betlehem caharte yevval

¹⁹ahan av raṇḏ tākser betlehem caharte yevtaṅ. yevta peje, ad cahartur samdire aven sūḏsi, gul kusi

āter. veylok aveknaga vāsi, “id nayomi ānd ki?” injer undit undi pūsi kītaṅ.

²⁰te nayomi “hō nayominay āndun. bati nākun nayomi injer kēymaṭ. bāriteke vōr sarvasaktivantal bagavantal nākun bey duksa sītor. aden sāṭi nākun nayomi* invaḏun badli māra* iṇṭu. ²¹nan iḡeṭal soneke, gan-gōtne sotton.* bati iṅke bagavantal nākun pōsaṭin dāt malusi tattor.* miraṭ nākun nayomi injer bāri kēyantiṭ? maha saktivantal bagavantal nākun bayman āsi, bey duksa sītor” injer vehta.

²²ahan nayomi ani mōyab dēsna tanva kōriyaḏ rūtu, mīre māsi vanjina paṇṭa koyval kālam modol āneke, betlehem caharte yevtaṅ.

bōyajna polamnaga rūtu sarva perval

2 nayominor māḏso yelimelekna kāndāntor ḡagur danevantāl pālevāṇḡal mattor. vōna porol bōyaju. ²nayomin saṅga mōyabna rūtu, “nākun polamknaga sarva perle sonda sīm āti.* polamknaga paṇṭa koyusval kārōbāri bōre nā poro daya tohci sarva perle vopanurte, aga sarva peranton” injer pūsi kīta. aske nayomi, “nā kōryaḏi son” injer vopta. ³te rūtu undi

* 1:20 nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injer artam

duksate manval veylo injer artam.

injer manta.

* 1:21 selete “iḡeṭal soneke nahga samdiṭ matta” injer manta.

* 2:2 musaparir āyi, rāṇḡe veylok āyi, pōsaṭir āyi seleke uṇḡe dusrur bōre garib lōkur āyi, koyneke vahukne tūrta sarva pera vaco injer hebriyulka niyamnaga lihi kīsi manta.

polamnaga sonji, aga manval kārobārin “id polamnaga sarva per kay?” injer pūsi kīta. ani būy talir koyneke suṭi kītatur pejey-pejey perser matta. tana perser manval polam yelimelekna kāndāntor bōyaj inval cuṭamna ānd inval tān ṭāva sele matta.

⁴ bōyajū betlehemnal polamnaga vāsi, būy talir saṅga, “bagavantāl mī tōḍo manir” ittor. te vūr malsi “bagavantāl nīkun āsirvād siyir” itter. ⁵ aske bōyaj būy taliror kārobārin saṅga, “ad bad ḍiya ānd?” injer pūsi kītor. ⁶ te vōr kārobāri, “nayomin saṅga vāta, ad mōyab dēsna ḍiya ānd. ⁷ ‘būy talir pejey sarva pera sīm’ injer nākun pūsi kīta. te ‘pera’ injer vehton. te sakeḍalte inke vēri, perseren manta. bati gaṭkamen mātram guḍsetaga sonji āram yēcci vāta” injer bōyajun vehtor.

bōyajū rūtun poro daya tohval

⁸ aske bōyajū rūtun saṅga, “bāyi nā gosṭi kēnja, id nā polamun suṭi kīsi, dusrona polamnaga sonma. igen nāvaṅg būy tekun karum sarva perser man. ⁹ vūr būy talir bagate paṇṭa koyser mandantero, vūr pejeyen sarva perser man. vūr ḍiyurkun bōre nīkun nōyusva injer hukum sīton. nīkun yēr vaṭka vasteke, būy talir cēndi kīsi irtaṅg buḍḍinaga sonji, yēr un” injer vehtor. ¹⁰⁻¹¹ aske rūtu bōyajun poro vele mānde mur-ṭoṅgraṅg koṭsi būḍ sūḍser, “nanate dusro dēsnona

āndun. bati nā bārete batal kari kīsi, nā poro daya tohcer manti?” injer gul āsi, bōyajun pūsi kīta. te bōyajū, “nī māḍso mārta peje, nime nīva pōraḍun kīta cākoratur bārete nākun samdo voḍki āta. nime nīva kuṭumbatur ani nīva dēsun suṭi kīsi, iden mune voḍki sele matter vūr parjataga pisle vāti. ¹² bagavantāl nime kīta aden malsi āsirvādna paṇḍi sīnur. ijayēlknor bagavantanaṅg mārēlkun būḍ volsi bace māyle vāti. vōre nīkun ḍagur inam sīnur” injer vehtor. ¹³ te rūtu, “mālka, nan nīvaṅg būy tek naga undita āyvek gir nā poro daya tohci, nā saṅga cokoṭe vaḍkti. nīva daya nā poro mani” injer itta.

bōyajū duparita nehli tinle rūtun kēyval

¹⁴ duparita yēlate, “nime ige vāsi, icur sārī yēcci kusiḍe tin” injer bōyaj tān saṅga vehtor. te būy talir karum nehli tinle utta. aske bōyajū tān poheṅg sītor. te tindanaccor tinji icuṅgsi meyusta. ¹⁵ ani sarva perle tētta. aske bōyaj būy talir saṅga, “rūtun saḍin karum gire pera sīmṭu. bōre tān āpusmaṭ. ¹⁶ sarva pernal tān sāṭi muṭinagaṭal icuk-icuk tuhcer soṇṭ. tān bōre rāṅg siymaṭ” injer būy talirkun hukum sītor.

bōyajun bārete nayomi kējval

¹⁷ te rūtu nulpe vēri ad polamnagan vanjina sarva perta ani aven kohkta. te av lage undi bīvḍamen ātaṅg.

¹⁸av vanjiṅṅ piysi, rūtu betlehem caharte manval rōn vāta. aske ātihare nayomi sūḍta. te tana peṭimen tineke meyusi tattaṅṅ av poheṅṅ ātiharen sīta. ¹⁹aske ātihare, “nēṇḍ nime бага kām kīti? bōna polamnaga sarva perti?” injer pūsi kīta. “nī poro daya tohvan bagavantal āsirvād siyir” injer itta. te rūtu, “ad polamnor mālkana porol bōyaju bere” injer vehta. ²⁰aske nayomi, “vōr bōyaj mākun karumnore pālevāṇḍal āndur. pisi matturk ani sāturk gir vōr madat kīser mantor. mākun gir cokoṭ-vāyuṭ sūḍvalirgaṭal voror āndur. māriyo ad perma tohval vōr māynan bagavantal āsirvād siyir” injer kōryaḍun saṅga vehta. ²¹aske mōyab dēsna rūtu, “acore āyva, nā saṅga ‘tanva paṇṭa samdo koysi mārnal vēri tanvur kām kiyvalir barobar sarva perle vara’ injer vehtor” itta. ²²te nayomi, “nā kōryaḍi, vōnaṅge būytekun karum sarva perser man. dusrona polamnaga sonma. undi mōka dākite bōre nīkun taklib sīnir” injer kōryaḍun vehta. ²³te rūtu vanjina paṇṭa koyval kālamnal te gohkna paṇṭa koysi mārnal vēri, bōyajnaṅ būytekun saṅga sarva perser ātiharena rōn piser matta.

nayomi rūtun saṅga batal bahan kiyana injer vehval

3undi diya nayomi rūtun saṅga, “nā kōryaḍi, nīkun voror māḍso matteke, nīva cokoṭ-vāyuṭ samdo sūḍsi yētnḍur. iden bārete nana tapvak batal ter kiya lāgar. ²bōnaṅ būytekun pejeyen nime sarva pertiyo vōr bōyaju mākun karumnor pālevāṇḍal āndur. icula! nēṭa rātun kaḍataga gohk kohkusi tuḍsantor. ³nime yēr tuṅgsi, gama gama gāḍi siyval niy (seṇṭ) sōksi, nihga manvaliknagaṭal cokoṭna kapḍi pōṇḍsi, kaḍataga son. vōr tinal unal vēri vōn disvak man. ⁴vōr бага mīṇḍantoro ad dihante sūḍsi, vōn karum sonji, vōnaṅ astur kālkaṇa dupaṭi terisi kālvaḍa mīṇḍa. nime batal kiyanayo vōr vehantor” injer itta.

⁵te rūtu, “miraṭ vehta tīr kīnton” injer ātiharen javab sīta.

rūtu bōyajun bēṭe māyle sonval

⁶rūtu kaḍataga sonji, ātihare vehta tīr samdo kīta.

⁷bōyaju peṭimen tinji, ānandne ad rāsita handa bāj sonji, mīṇḍtor. aske rūtu nehāre sonji, vōnaṅ astur kālkun poroḍa dupaṭi terisi agane mīṇḍta.

⁸naḍḍum narka jōpne miḍuṅneke kudurkne āsi tēttor ani tanvaṅ astur

kālkun karum undi veylo mīṇḍsi manval kari kītor. ⁹ani, “nime badeni āndi?” injer bōyaj pūsi kītor. te “mālka! nana rūtuna āndun. nime nākun karumnor pālevāṇḍani āndi ani nāva cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri nī poro manta. aden sāṭi nīva dupaṭi, nā poro jarasi muca” injer itta.

¹⁰te bōyaju, “bāyi, bagavantāl nīkun āsirvād siyir. nime pahje itteke garibe āyi danevantale āyi ḍiyon sūḍsi, tuṅga parndi. bati nime ahan kiymaki. nime nayomina kuṭumbat poro modol tohta dayatunter adik nīva māriyo ad permatun tohcer manti. ¹¹aden sāṭi bāyi nime verima. nime itta ad samdo kīnton. nime cokoṭna gun-gān vāle pēḍini āndi injer samdirkun ṭāvaye. ¹²nana karumnor pālevāṇḍana inval karale ānd ani nīkun cokoṭ-vāyuṭ sūḍvana āndun. bati nākun ter karumnor uṇḍe voror mantor. ¹³id rātun nime igen man. nīva jimedāri yētantor batalo sakren vōn pūsi kīsi, kari kīnton. undi mōka vōr jimedāri yētveke, nanay nīva jimedāri yētanton injer jīva vāle yehōva bagavantana poroḍe voṭ vāṭsi vehcer manton. uḍe mānal vērite, igene narma” injer vehtor. ¹⁴te ad vōna kālvaḍay narumta. voron voror

voḍke māyvak jur-jur sikaṭi maneken tēṭta. aske bōyaju, “nime kaḍataga vāta goṣṭi bōne vehma” injer rūtun saṅga ittor. ¹⁵ani “nīva koṅgu tāra” ittor. ahan ineken ad tāta. te bōyaj sārūṅ adliṅ vanjiṅ kahci gaṭi dohci, tōcustor. aske rūtu caharte malsi sotta.*

rūtu kaḍatal nayominaga malsi sonval

¹⁶tanva ātiharena rōn yevta peje rūtun, “nā kōryaḍi, nime sotta kām batal āta?” injer nayomi pūsi kīta. aske rūtu, tanakun bōyaj batal bahan kīka injer vehtor ad samdo vehta. ¹⁷“ade āyva vōr, ‘rikam keykne ātiharena rōn sonma’ inji, sārūṅ adliṅ vanjiṅ sītor” injer gir vehta.

¹⁸aske nayomi, “nā kōryaḍi, batal bahan jargantayo kare mānal vēri dīra. id goṣṭi nēṇḍu tivusnal vēri, vōr bōyaj gap-cuk manor” injer rūtun vehta.

bōyaj ani uṇḍe voror pālevāṇḍal

4 ad vakatne bōyaju caharta pāṭakun karum manval parja udval jāgataga uttor. tana vehci mattor vōr cokoṭ-vāyuṭ sūḍval pālevāṇḍal vāser maneke, “dāda! ige vāsi uda” ittor. te aga sonji uttor. ²vōr utta peje bōyaju ad cahartur daha jank ḍaguk veḍilkun gir kēyustor. te vūr vāsi aga utter. ³aske bōyaj vōr pālevāṇḍan

* **3:9** cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri yēṭton injer samdirkun tohan sāṭi, yūda jātiter marmiṅ āneke, novraḷ novrin ihne dupaṭi mucusītor.

* **3:15** selete “aske bōyaj malsi caharte sottor” injer manta.

saŋga, “mā pālevāṇḍal yelimelekna veylo nayomi mōyab dēsna malsi vāta. ad nayomi iṅke, ‘tanvor māḍso yelimelekna bomi vomka’ injer manta.⁴ iden bārete nīkun gir voḍki arusana injer vīcar kīton. ige ucci manvalir veḍilkun mune ani vīr samdir mune id bomitun yētkā indkite, yēta. undi mōka yēton indkite, nākun vecha. ad bomitun yētval hak nī pejey nākune manta” injer vehtor. te vōr pālevāṇḍal, “nanay yētanton” ittor.

⁵ aske bōyaju pālevāṇḍan saŋga, “nayominagaṭal ad bomi yētan nēṭi, sātor vōr mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun gir nimey tuṅga lāgar. bāriteke ad jāyjatun poro sātor vōna porol rāki kiya lāgar” injer vehtor.

⁶ ad kēnci, vōr pālevāṇḍal, “ahan behete, nana yēta paron. bāriteke nā tōḍo puḍtur markna poroḍe ad āya paro. aden sāṭi nā badli nimey ad bomita īsatun yēta” injer vehtor.

⁷ tole ijrāyēl jātitaga cuṭal-band tamva tama jāyjatun yētneke āyi, vomneke āyi, voror tanva cepul teṇḍsi uṇḍe voron siyana. vomta yēttata pūri kiyan sāṭi ītal rivaj tākser matta.⁸ aden sāṭi vōr pālevāṇḍal, “nimey ad bomitun yēta” inji, tanva cepul teṇḍsi bōyajun sītor. ⁹ aske bōyaj

ḍaguk veḍilkun mune ani aga manvalir samdir saŋga, “nēṇḍ miraṭe gava mantiṭ. yelimelekna, kiliyonta ani mahalonta samdo jāyjatun nayomina keydal yēttan. ¹⁰ sātor vōna poroḍe jāyjat rāki kiyan sāṭi, vōna porol kuṭumbataga ani caharta janoba lekatal pāsi vāṭvak manle, nana mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun saŋga pāṭ ānton. id samdotun nēṇḍ miraṭe gava mantiṭ” injer vehtor.

¹¹⁻¹² ad kēnci aga ucci manvalir veḍilk ani ad pāṭaknaga nilsi manvalir parja, “hō! hō! mamote gava mantom. bagavantal yākobnaṅ* bāykok rāhel ani lēyan āsirvād sītape, nīva rōn vāta veylon gir vele mari-miyaḍ āyan lāsi āsirvād siyir. yepratiyulkna sagaturgaṭal dan-davlatne baḍe māsi betlehem cahartaga cokoṭna porol kamay kīnir. bagavantal id ḍiya pēḍin hindal nīkun siyval santān, tāmaru ani yūdanor mari peresuna* kuṭumbat dāt baḍe māyir” injer itter.

rūtu marin jalma siyval

¹³ te bōyaju rūtun saŋga pāṭ āsi, tanva rōn vōtor. tān saŋga maneke, bagavantal tān āsirvād sītor. te ad pīṭe manji, marin jalma sīta. ¹⁴⁻¹⁵ aske veylok nayomin saŋga, “nīva kōriyaḍ nīkun yēḍvir markun ter adik mayate

* 4:11-12 bagavantal yākobna poroḍun badli kīsi ijrāyēl injer irtor.

* 4:11-12 peresu yūdanur marknagaṭal voror āndur ani yākobnor taṅgmari āndur. vōr maḍanor mari āyor bati vōna kuṭumba samdir tādal-tamukun ter adik baḍe māta. bōyajnur totturgaṭal peresu voror āndur.

sūḍanta. bagavantane ḍagur-pān vāyi
bāriteke nīkun taṅmarin sītor ani vōr
nīva mātari-pānda jīmedāri yētanur.
vōr moḍḍal pūro iḡrayēl dēsnaḡa
cokoṭṇa porol kamay kiyir. vōr moḍḍal
nīkun ānand sīnur ani mātari pānde
pōsi kīnur” inḡer ittaṅḡ. ¹⁶aske nayomi
vōr moḍḍan kōrate yēcci, vōn markiṅḡ
kīser matta.

¹⁷ājubāju manvalik veylok, “vōr
moḍḍal nayomin sāṭi puḍtor” inḡi,
vōn obedu* inval porol dostaṅḡ. vōr

obedu yesayin miytor. yessayi dāvid
rājan miytor.

rūtu ani bōyajna vēli

¹⁸id peresuna kāndānta vēli:

hesrōn peresna kāndāntor.

¹⁹rāmu hesrōnta kāndāntor.

amminadābu rāmuna kāndāntor.

²⁰nayasōn amminadābna kāndāntor.

salmān nayasōnda kāndāntor.

²¹bōyaj salmānta kāndator.

obed bōyajna kāndator.

²²yessayi obedna kāndator.

dāvid yesayina kāndator.

---

* **4:17** obedu itteke sēva kiyval inḡer artam

yōna

yōnan bagavantana hukum kēnja vāyval

1 tole bagavantana vacan amitayinor mari yōnan pāve māsi, “nineva inval muke naguḍera pāp jāsti āyval nana sūḍton. yōna nime tēcci aga sonji, ‘bagavantana id naguḍun nāseḍam kiyval mantor’ inji, vūrkun pacar kīsi vaha” injer hukum sītor. ³bati yōnal bagavantana hukumun kātri kiyvakne vōna carnatal parar āyana inji, urpaṭa yoppeku caharde sottor. ani tārsisne* sonval ḍagur rūkatun sūḍsi, ṭikiṭ yēcci pesitor.

vaḍi-dūndaḍe rūka kōṇḍe māyval

⁴aske bagavantana samdurtun poro ḍagur vaḍi-dūndaḍ vāyusītor. ad vaḍi-dūndaḍe bey ḍagur tupān tētta. aden hindal rūka ṭukḍeṅ āsi, sonval gati vāta. ⁵rūka tākusvalir samdire bey verisi, tamvaṅ pēnkun hētu kīser kiliter. vūr rūkat halko kiyana inji, rūkate vōser manvalik cijkun samdurtaga vāḍi sīter. aden munene yōnal rūkata būḍna antartaga sonji, bey narumser mattor. ⁶te rūkator keṭṭen vōnga sonji, “rēy jōpliya! nikun inke bahan jōp piyta? nime tēcci, nī

pēndun hētu kīm. mōka ad pēnter daya tohteke, maraṭ muḍuṅgvakne pisa parantaṭ” injer yōnan saṅga ittor.

vaḍi-dūndaḍ vāyan sāṭi kāran

⁷aske rūka tākusvalir tamva tama, “maraṭ ciṭiṅ vāṭsi, id gaṇḍam bōn hindal vātayo kari kīkaṭ” inji, ciṭiṅ vāḍteke ciṭitaga yōnana porol pesita. ⁸te vūr, “nī hindale id gaṇḍam vāta? nime batal kām kīnti? nime багаṭal vāti? nīva bad dēs ānd? nīva bad jāti ānd? iv samdo mākun vaha” injer pūsi kīter. ⁹⁻¹⁰aske vōr, “nana hebri jātitona āndun. samdurtun ani bomitun gaḍi kītor, vōr svargnaga manval bagavantana bakti kiyvana āndun. bagavantana hukumun kātri kiyvak dusro bāj sonjer mantor” injer vūrkun vehtor. te vūr uṇḍe adik verisi, “nime ihin bāri kīti?” injer pūsi kīter. ¹¹ad vakatne samdurtaṅ helvaṅ vaḍi-dūndaḍe baḍe māser mattaṅ.* yōnan saṅga vūr, “inke av sim-sam dabe māyana itteke, nī sāṭi mamot batal kiyanayo vaha” injer pūsi kīter. ¹²te “nana kīta tapun hindale, id vaḍi-dūndaḍ vāta. aden sāṭi nākun tahci, samdurtaga vāṭaṭ. aske samdur

* **1:3** tārsis itteke inkeḍa spēyin dēs.

* **1:11** av helvan hindal rūka yētun poro poṅg-poṅg āser matta.

sānt ānta” injer vehtor. ¹³ter bati vūr rūkatun đarđite tarle bey kōsid kīter. bati vađi-dūndađe samdurtaňg helvaňg bađe māyval kīneke, rūkatun đarđite tara parmaki.

yōnan samdurta yētaga tahci vāṭval

¹⁴aden sāṭi vūr, “yē bagavanta! mā vinti kēnja! nimey id gaňdam vāyusīti. vēr māynal batay tap kiymaki. ter bati vēna paran řeňdantom. iden hindal mā poro kasur vāṭma” injer kiliser, ¹⁵yōnan tahci samdurtaga vāṭter. vāṭnekene samdurtaňg helvaňg sim-sam dabe mātaňg. ¹⁶id sūđsi vūrkun bagavantana vere piyta. te bagavantana mok kaňđi kīsi, baktite tākle gošṭi sīter. ¹⁷ad vakatne undi đagur mīn yōnan miňgana injer bagavantala tayar irsi mattor. yōnal mūnd dihaňg mūnd rātk ad mīnda peṭit ropone mattor.

yōnal bagavantana pārtana kiyval

2 ad mīndun ropođal yōnal tanvor bagavantana ihin pārtana kītor,

²“nana id đagur gaňdamne maneke, nīkun pārtana kīton. nimey nākun javab sīti. nāva jīva sonjer maneke nana nīkun vinanti kīton. te nime nāva vinantitun kēnjti.

³nime nākun kōl samdurta ađgnaga vāṭustī. helvaňg sirmuṭ āsi, nākun nīvaňg yētaňg bovriňg muđustaňg.

⁴“nīva carnatal nana ṭūṭe māsi

gire, nīva pavitra mandirteke malsi sūđka’ injer sōnc kīton. ⁵nākun nēska vāyvak samdurta yēr gēr-pāsi mucta. samdurta jāđi nā taladaga sirmuṭ gūňđe māta. ⁶nana basketke poro vāyvakne darturi tanvaňg kāvak kehta. samdurtaňg guṭana ađgun būđ reysi mantōn inji matton. bati nā bagavanta yehōva nime, nāva jīvatun marantal pīsusīti. ⁷nāva jīva bēvos āneke nana nīkun hētu kīton. nīva pavitra mandirtaga nā vinanti yevta. ⁸kām siyoňg av mūrṭina bakti kiyvalir nīva permata-dayatun tamva keyde sođusanter. ⁹bati nana nīva đagur-pānda pāṭa vārser, nīkun mok kaňđi kīnton. nan kāl karta mokun kaňđi kiyvakne sonon. nimey baci kiyvani āndi”

injer bagavantana pārtana kītor.

¹⁰aske bagavantana ad mīndun hukum sītor. te ad mīn yōnan đarđite kaksī vāḍta.

bagavantana hukumun yōnal vopval

3 aske bagavantana vacan undundi jōka, “nime tēcci nineva inval muke naguđe sonji, nan nīkun vehta kabuđun aga pacar kīm” injer yōnan kēnja vāta. ³aden sāṭi yōnal tēcci, bagavantana hukum sīta tīr nineva naguđe sottor. id đagur naguđun hinda

bājnāl handa bāj vīḍana itteke mūnd rōjk lāgndu. ⁴yōnal ad nineva naguḍun ropo nēḡsi, undi diya tākanacor lak tāksi, “uṇḡe cālīs rōjkne id nagur sate nās ānta” injer pacar kītor.

nineva naguḍer lōkur cuk cuke māyval

⁵te nineva naguḍer yōnal vehta bagavantana goṣṭit poro barosa irsi, upas manval dinam țari kīter. garib-haribna, bēd-bāv selvak samdire pāpnal maltom inji, tohan sāṭi pōteṅ^{*} gūṇḡi kīter. ⁶ad nineva naguḍor rājal kēnci tana gir kacurital reysi tana pōṇḡsi matta ad rājalir pōṇḡval kapḡi kuḡusītor ani pōte gūṇḡi kīsi nīrdun poro utor.^{*} ⁷⁻⁹utta peje nineva naguḍor rājal, “nana ani nāvur mantrir ihin nirnay yēttom: mamot samdir ani janvar gir upase mandana. itteke veylo-māynal ani ḡor-janvar bataṅge tinva unva. samdire tamo kiyvalik karab kāmku suṭi kīsi, tamo julmate kiyusvalikun marnga lāgar. veylo-māynalir pōteṅ gūṇḡi kiya lāgar ani janvarkun poro gir pōteṅ vāṭa lāgar. māynalir samdire tamva tan-mande pūro bagavantani vinti kiyana. ihin maraṭ kīteke mōka bagavanl tanakun vāṭa vele sōḡgun kami kīsi mā poro ḡaya tohci mākun nāseḡam kiyvak dānur” injer haval dāralir saṅga nineva naguḡe vehusītor.

¹⁰ad nineva naguḡer tamvaṅ karab kāmku suṭi kīter. ad sūḡsi bagavantani man mārysīsī mune vehtapinay vūrkun nāseḡam kiymaki.

yōnan duksa lāḡval

4 id sūḡsi yōnan bey duksa lāḡta ani sōḡ ḡtor. te ihin pārtana kītor: “yē bagavanta! nime ḡaya ani dil-dārtor bagavantani āndi. ani sōḡgun vāyvak perma kiyvani āndi injer ṭāvay. aden sāṭi vūrkun nāseḡam kiyvak māpi kīnti injer gir nākun ṭāvay. nā dēsne maneken nana ihin āyar injer sōnc kīsi, nineva naguḡun badli tārsis sonle pesiton. ³yē bagavanta! nākun jaka. bāriteke nana vūrkun vehtapinay jargser sele. aden sāṭi piṣvaḡun ter sāṭay nayam” injer bagavantani vinanti kītor. ⁴ad kēnci bagavantani “nana vūrkun nāseḡam kiymaki inji nime sōḡgun vāyma” injer vehtor.

vēli ani puḡi

⁵aske yōnal ad naguḡa siḡayīḡ bājneke sonji, aga undi maṇḡa vāṭsi, “naguḡun batal bahan āntayo sūḡka” injer ad daḡmite utor. ⁶bagavantani yōnan vāṭa duksa kami kiyani sāṭi yōnana talat poro daḡmi sīnal undi vēlitun pirusi bersusītor. ad vēlitun sūḡsi yōnal bey kusi ḡtor. ⁷bati dusro nēṭi bay-bay āneke bagavantani puḡit tayar irsi mattor. te ad puḡi

^{*} 3:5 tole av pōteṅ janvarta tōlde ani gore būrane tayar kīndir.

^{*} 3:6 tanva tana bagavantani mune cuḡur-pān kīsi dusurkun tohan sāṭi nīrdun poro utor.

vēlitun katri kīta. aske ad vēli vār jūrta.
⁸kaḍak yeddi terneke kāsta vaḍi gir
 siḍayiṅg rohtor. yōnana taladun yeddi
 lākta. te vōr bēvos āsi, “pisvaḍun ter
 sātay nayam” ittor. ⁹aske bagavantal,
 “id vēlitun hindal gir nime bāri sōṅgun
 vāti?” injer yōnan pūsi kītor. te yōnal
 “hō! nākun sāyana acor sōṅg vāta”
 ittor. ¹⁰bati bagavantal “nime kaṣṭam

kiymaki ani ad vēlitun pōsi gir kiymaki.
 undi rātne puṭsi bersi undi dihaten
 vār jūrta id vēlitune randi kīser manti.
¹¹te, tap-vop kare māyo vūr undi lāk
 vīsa hajarkun ter adik māndi ani samdi
 ḍōr-janvarkne manval nineva inval
 muke naguḍa goṣṭitun bārete, nana
 bacor randi dosa lāgar?” injer yōnan
 saṅga ittor.

gōṇḍi bāsata id pūna niyamun bārete

mune vehval goṣṭi

bāsa inval māynan

bagavantal sīta inam ānd

asal bāsa itteke batal? narimankalir voron voror tamva manda ani dilta ani uṇḍe bade samacārtun goṣṭina rūpne artam ānal vehval seleke lihi kīsi manvaḍun bāsa inter. id bāsa goṣṭine itteke bad goṣṭi бага vāyana inval vākyamna rūpun piysi, kālamun piysi tayar āsi mandanta. ītal bāsa kīnekene id kalitaga narimankal samdo jāti-janvarknagaṭal alag ani ḍagur-pānde mantor. id bāsaye māynalira muke gun āndu. iden hindale māynana jāti, rīti-rivaj, kāydaṅg-kānunk ani mām-pānde tākval id duniyaturkun kare mānta. **bāsa багаṭal vāta?** bagavantal id kalitun bey sōba gaḍi kītor. bahan itteke, tīr-tīrknaṅg marakne, raṅg-raṅgnaṅg puṅgakne, dusro-dusro janvarte, dusro-dusrok jātine ani bāsane tayar kītor. bāriteke ihin vele tīrk matteke, bagavantana cokoṭ lāganta. aden sāṭi bagavantale iv samdo bāsana varamun duniyatur māynalirkun sītor. māynana puṭgaḍmi bagavantanal ātapinay, bāsana puṭgaḍmi gir bagavantana āta.

bāsata udes batal? id duniyataga manval har undi bāsatan mām puṭana ani ad bāsatan bārete dihanthe pariksa kīsi kariyana. id bāsa vaḍkval parja icur-icur maruṅsi, tām būle māyvaka manle, rāki kīsi irana. namunatun bahan itteke, mā kōya seleke gōṇḍi goṣṭin ḍiksanarina rūpne, mā kōya bāsatan pustakna rūpne cāpi kīsi irana. ahne pāṭane rūpne ani sinimana rūpne gir tayar kīsi rāki kiyaṇa.

kōyane seleke gōṇḍi bāsate baybil bāri mandana? har voron bāsatan vāci kiyval ani lihi kiyval hak manta. har voron satemun kari kiyval ani artam kiyval hak manta. tanakun iṣṭam vāta adenaga barosa irle har voron hak manta. duniyataga manval har voron gir bagavantana bārete kabuḍun vāci kiyval ani kēṇjvaḍa hak manta. ani tamva sāṭi manval ad kabur kēci, man-diltaga sōnc kiyval jurat manta. bagavantal mā sāṭi batal kītor ani batal tayar kīsi irtor invaḍun bārete maraṭ iṅke vēri mā bāsate vāci kiymaki. bagavantal mā samdirkun batal vehcer mantor inval kari kiyaṇa sāṭine, iden kōyane lihi kiyval jargta. id tīrde vōr bagavantana kari kīsi, vōn bārete

samje māsī, maraṭ vōna sēva barobar tarikate kiyana injerente, id muke kām kiyval jargta.

baybil itteke asal batal āndu?

bagavantale tanvaṅg vacank ani hukumk manval id grantun tanvur pravaktalirkun ani baktalirkun vehci lihi kiyustor. vīr lihi kiyvalir samdir gir āsiya, āprika ani yūrap invalik mūnd kaṇḍalknaṅ, dusrok-dusrok dēsalknaga ani dusrok dusrok piḍinaga bagavantal hukum sīta tīr vīr lihi kīter. vīr samdir lag-bag cālis jank matter. vūr iden pandra nuhk sālkh yēsu parbu puṭvak maneke ani, yēsu parbu puṭta peje undi nūr sālkhun ropo lihi kīter. itteke pūro sōḍa nuhk sālkh id baybil grantnaṅg pustak lihi kiyval jargta. idenaga pūro sāt sārūṅg pustak mantaṅg. idenaga raṇḍ bāgalk mantaṅg: modoḍa bāgamun *paḍana niyam* inter ani reṇḍava bāgamun *pūna niyam* inter. bati id grantnaga sirip reṇḍava bāgam kōyane anuvād kīsī manta. modoḍa bāgam uṇḍe gir pūro anuvād āyle manta.

ad toleta grant iṅke manvalir mā kōyturaṅg nēki-badiṅg bahan lāgsi manta?

kōya darmataga tottale sēsanaṅg arpanaṅg ani bakrana balidān siyvalik nēki-badiṅg tākser mantaṅg. iv samdo tīrknaṅg balidānk mākun suk-sāntne irana ani mukti puṭana injer har sāl kīser mandantaṭ. bati bagavantal mā samdir sātī

kēpat kēpat av nēki-badiṅg kiyvakne undiy jōka tanvor marin balidān sītor. id balidāntun hindal mākun svargnaga mukti puṭanta. maraṭ vōr bagavantatur mari-miyaḍ āntaṭ. id balidānta goṣṭitun sōnc kīteke, bagavantal mākun bacoro lāḍ ani perma kīser mantor inval kare mānta. bagavantal pūro kalitun gaḍi kītor. tānga manle narimankalir āyvalir mākun gaḍi kītor. ani nākun hētu kīser, nāva pārtana-vinti kīmṭ injer vehtor. aden sātī bagavantana goṣṭi duniyataga manvalir samdir sātī, har gaṭka kāmī siyval āndu. te id grantna jurat mā kōytur sātī gir vele manta. bagavantana goṣṭitaga manval satem piḍinaṅg piḍiṅg mārivakne undi tīr manval āndu. ani vōr bagavantal mākun sīta vāgdan basken tōḍ-mōḍ kiyor. id grantnaga bagavantal mākun mukti siyle vopnal, duniyat ropo maraṭ bahan pisana invalik bagavantanaṅg goṣṭiṅg mantaṅg.

vōr bagavantatur bahan kari kiyana:

1. **bagavantatur udes:** bagavantal nīkun vele lāḍ kīser mantor. vōr undi udesun sātī nīvur aval-bābona piṭe nīkun jalma āyustor. nime vōr bagavantatur kari kīsī, vōn saṅga basket mīre māsī mandana invale vōna udes āndu. iden bārete, “bagavantal duniyaturnkun bey lāḍ kīta kāḍki, tanvor

vorore manval marin id
 darturitaga sārī kītor. vōn
 poro barosa irval har voror
 nāseḍam āyvakne, vūrkun
 basket gir pisval jīva puṭana
 injerente ihin kītor” injer id
 grantna XYZ pējitaḡa manta
 (yōhan 3:16).

2. *parjat ani bagavantan naḍḍum*

manval aḍcand: har voror
 bagavantan kari kīsi, vōn
 saṅga basket mīre māsi
 mandana inval vōna cokoṭṇa
 udes manta. bati māynalir
 bōna sari vōr sonjer manter.
 ani vōr bagavantal nēmi
 kīta kānun tīr piser selur.
 ihin bagavantan ulṭa āsi
 pisvaḍun pāp injer kēyanter.
 id pāp mākun ani bagavantan
 pāki kīsi vāḍta. vōn saṅga
 mīre māsi manvakne ani
 lāgi-bāgi selvakne kīta. id pāp
 bagavantan karum basken
 sonvakne narimankan aḍcand
 āsi nilanta ani samdir poro
 maranta siksa taci vāṭanta.
 bāriteke,

“niyatnor voror gir selor!

niyatnaṅ sarin bārete voror
 gir artam kiyor!

bagavantan mahkval voror gir selor!
 samdire sari bahke māsi,

batatune kāmī siyvak āter”

injer id grantna XYZ pējitaḡa
 manta (rōma 3:10-12).

3. *ad aḍcandun vīḍusval*

bagavantana pīlan:

māvaṅ batatune kāmī
 siyoṅ av kōsidkne maraṭ
 bagavantanaga sonda parvaṭ.
 aden sāṭi bagavantale māvaṅ
 pāpkun barpur kaṇḍi kiyvaḍun
 tayar kītor. bahan itteke,
 māynan ani bagavantan
 naḍḍum aḍḍam āsi manval
 pāpun teṇḍsi vāṭlene, yēsu
 kiristun id kalitaga rohtor.
 iden bārete,

“niyatnor kiristu,

bagaḍ-niyatnur āyvalir
 māvaṅ pāpkun piysi, siksa
 bōge mātōr. ani mākun
 bagavantanaga karum tarle,
 undiy jōka mēndoḍa rūpne
 maran ātor” injer id grantna
 XYZ pējitaḡa manta (1va
 pēturu 3:18).

anuvād kiyval tarika:

mā kōyane id grant baven ādar kīsi

anuvād kiyval jargta? dusro dusro
 bāsane lihi kītaṅ baybilkun vāci kīsi,
 aven artam kīsi, maraṭ samdir samje
 māyval mā kōya bāsate lihi kiyval
 jargta. acore āyva, baske-baskete
 dusrok bāsanaṅ baybilknaḡa bade

undi goṣṭita tēḍa manduyo aske, grīku seleke hebri bāsata baybil gir sūḍsi, adena artamun piysi lihi kiyval jargta.

ihin lihi kīta anuvād baccor vēri nama parnal manta?

1. anuvād būr kīter? anuvād

kiyval siksān sāruṅg sāl̄k kīsi, anuvādnaṅg niyamkun karisi manvalir mā kōytur iden anuvād kīter.

2. id anuvādun būr cekiṅg kīter?

baybil giyantaga ani anuvād kiyvaḍaga vele anubav manvalir cekiṅg kīter. vūr bahan kīter itteke, baybilita har pustakun, har adyāytun ani har vacantun dihante vāci kīter. ani av vacanknaga taptāṅg-cuktaṅg goṣṭin cekiṅg kīsi sudri kiyuster.

3. kōyane anuvād kīta baybilitun

tamva samājnaga vāḍakam

kiyle būr vopter? samdo

tīrknaṅg cekiṅg āta peje gir, gōṇḍi anuvādna kamiṭitur āyvalir mamot̄ anuvād kīta ad har pustakun dihante vāci kīsi, mā kōya rivajun piysi uṇḍe jarasi sudri kītom ani mā kōya seleke, gōṇḍi samājnaga vāḍakam kiyle gir voptom.

dusrok bāsana baybilitagaṭal id

kōyane anuvād kīta baybil bahan tēḍa manta?

modoḍa baybil lihi kīta bāsaton (itteke hebri, arāmik ani grīku) vūr tottur bahante artam kītero, ahne id gaṭkate vāci kiyvalir gir samje māyana invale anuvād kiyvaḍa muke udes āndu. nēṭa divosne vāḍakam kiyval bāsate baybil lihi kīta kāḍki, har voror vāci kiyvan seleke kēnjvan artam ānta. har bāsata vyākaran ani nirmān alag mandanta. iden hindal, dusrok bāsanaga matta tīr goṣṭitun goṣṭi anuvād kīteke, tole lihi kītaṅg av vele udesk urpaṭiṅg-tirpaṭiṅg āntaṅg. aske vāci kiyvalirkun seleke, kēnjvalirkun adenaga manval karal artam samje māyo. tān uṇḍe voror samji kīsi vecha lāgar. ital paresan manva injer ani, vāci kiyval har voron gir cokoṭ artam āyana injer, mamot̄ goṣṭitun goṣṭi anuvād kiyvakne har undi bāgamna artamun anuvād kiyle kōsid kītom.

kahi jōkaṅg anuvādnaga artam vāyan sāṭi dusrok dusrok goṣṭiṅg vāpri kītom. ani av jāganaga vāḍakam kiyvalik goṣṭin vacanta nambartun piysi pējitaḡa būḍi lihi kīsi mandantaṅg. namunat: mattayi 16:24 “tanva taklibun tana sōsi kīser” injer kōyane manta. bati grīku bāsate, “modun kānci tākana” injer mandanta. modun kānjval itteke, taklib bōge māyval ani maran āyval.

kahi bāgamknaga kōyane artam barobar vāyan sāṭi, kahitaṅg vacankun

mīri kīsi lihi kītom. ³⁻⁵id tīrde raṇḍ
seleke adik vacankun mīri kīteke,
munetaṅg peje ani pejeṅg mune
vacankun lihi kīteke, vāci kiyvalirkun
vele cokoṭ samje mānta.

modoḍa bāsata baybiltun dusro
bāsate anuvād kiyvalir būre gir āyi
adenaga matta tīr artamun barpur
(nūṭun nūr partisat) anuvād kiya parur.
iden kari kīsi, mamot gir bagavantana
vele pārtana-vinti kīser, anuvād
kiyle budi-giyantun talkser, mā
kōya-kōyturkun bagavantana vacan
bacoro kāya-kaṣṭam kīsi andustom.
inṅe māva pārtana batal itteke, māvur
veleṭir lōkur id kali gaḍi kiyval ani
mā jīvator mālkal āyval bagavantana
vacantun artam kiyana, nammana ani
vōnor mari āyval yēsu kiristunaga
barosa irana. bāriteke bagavantana
sate sari-māragnal ani vacantal bahke
māsi sari būle māsi manvalir mā sāṭi,

tanvor mari yēsu kiristun rohci, vōna
pavitra netuḍa ani jīvata arpana
siyustor. ani vōr yēsuna jalma āyvak
maneke, lihi kiyustaṅg grantknaga
matta tīr tirisī vōn mūd rōjkne
bagavantana nēṇḍustor. vōnga bōrte
barosa irantero, vōn mukti puṭanta.
iden bārete,

“vēr yēsuna poroḍun suṭi
kīsi, daturit poro manvalira
bōnay porol mākun baci kiya
paro” injer id grantna XYZ
pējitagā manta (apo. kā. 4:12).
ani uṇḍe undi jāga,

“yēsu parbuye mā mālkal
āndur injer mā toḍde vopsi,
bagavantana vōn marantal
nēṇḍustor injer, mā dilitaga
barosa kīteken, maraṭ bace
māntaṭ” injer id grantna XYZ
pējitagā manta (rōma 10:9).

gōṇḍi anuvād kamiṭi

2018

|

pilemōn

pilemōntun lihi kīta ciṭi

ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: pavlu

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag sāt sāldaga lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: pavlu jēldaga maneke id ciṭi lihi kītor. pilemōntur dāsirgaṭal onesīmon inval dāsi-māynal parar āsi, pavlu manval jāgataga vātor. pavlu yēsun bāreta cokoṭṇa kabur vōn vehtor. aske vōr onesīm yēsun poro barosa irtor. te inke pavlu onesīmontun vōnor mālkanaga sāri kīser mantor. onesīmon itteke, 'pāyda siyval' injer artam. iden mune onesīmon pilemōnta kāmūn cukḍi kiyval āsi mattor. bati inke bagavantana permata-dayate pavlun, pilemōntun ani vīrgaṭal ter yēsu parbunte vele pāyda siyval ātor. onesīmontun māpi kīsi, kāmna malsi yētana injer pilemōntun, id ciṭi pavlu lihi kītor.

daṇḍosk

1 mā saṅga kām kiyval lāḍnor pilemōntun, appiya bāyin, sipāyin dāt manval arkipun ani mīva rōn mīre māyval carcitur* samdir sātī, pavlu invana id ciṭi lihi kīser mantor. nana ani mā tamun dāt manval timoti, yēsu kiristuna cokoṭṇa kabuḍun pacar kīta kākḍki, jēltaga arsi mantom. ³ mā bābo bagavantal ani yēsu kiristu parbu mīkun *permata-daya* ani sānti siyir!

pārtana ani danevād

⁴ nana baskete nī sātī pārtana kītono, aske nī bārete bagavantana danevād vehcer mandanton. ⁵ bāriteke, nīkun yēsu parbun poro manval barosa ani

yēsunur baktalir poro tohval nīva lāḍ ani permata-dayatun bārete nana kēnjton. ⁶ maraṭ undi tīrda barosatur āta kākḍki, yēsu kiristunaṅ samdi āsīrvāḍkun bārete, nīva giyan ad barosatun hindal, baḍe māyana injer pārtana kīton. ⁷ yē dāda! pavitra yēsunur baktalirkun lāḍde vele madat kīsi, vūrkun ānand sīti. id goṣṭi nāva diltun gaṭi-dīrya sīsi, vele ānand sīta.

onesīmon sātī vinanti kiyval

⁸ nime kiyvalik kāmūn bārete yēsu kiristuna poroḍe hukum sīnal nākun adikār manta. ⁹ bati veḍil māynanal āyval pavluna yēsu kiristun sātī jēl bōge māser, nīkun permate kōrser

* 1:1-2 undi saṅgam āsi manvalir yēsunur baktalir.

manton. ¹⁰ onesīmontun poro nime daya tohana injer, nīkun vinanti kīser manton. nana jēldaga arsi maneke, vōr onesīmon parbunor baktal āta kāḍki, nā tōḍo puṭtor marin dāt mantor. ¹¹ iden mune nīkun vēm hindal batay pāyda puṭmaki. bati iñke vēm hindal nīkun ani nākun ivirkunte pāyda manta.

¹² pilemōnu! iñke nāva taḍakitun mōḍi manval onesīmontun nihga sārī kīser manton. ¹³ nime modol nākun bahan madat kītiyo, ahne cokoṭna kabur vehvaḍun hindal, jēldaga arsi manval nākun, iñke vēr onesīmon gir madat kiyana inval ica matta. ¹⁴ bati nīva hukum selva nana batay kiya paron. undi mōka id cokoṭna madat nākun kīka indkite, nāva julmate āyva nīva ica matta tīre kīm, injer kōrser manton. ¹⁵ onesīmon kahi rōjk nihgaṭal pāke māsi mattor. basket gire svargnaga nī saṅga mandan sāṭine, ihin jargtayo batalo. ¹⁶ vōr iñke sirip nīvor dāsi māynale āyo bati, kiristun namtor mā barobartor lāḍnor baktal āndur. yēsu parbun hindal onesīmon nākun ter vele karumnor āndur inji samje mām. ¹⁷ te nime nākun bagavantana sēvataga nī barobar

manval īsa dāran dāt samje mākite, nākun karum kītape onesīmon gir karum kīm. ¹⁸ vēr nihga batay tap tuṅgsi mandanur seleke batay bāki mandanurte, nāva poroḍe lihi kīsi ira. ¹⁹ ‘nanay ad bākitun kaṇḍi kīnton’ injer pavlu invana nanay id goṣṭitun kud lihi kīser manton. bati nime nīva pisval pūro jinganita nākun bāki manti injer nana hētu kiyval jurat sele. ²⁰ aden sāṭi parbun namtor nā tōḍo puṭtor tamun dāt, yēsu kiristun sāṭi nākun id madat kīsi, nāva dīlta icatun pūri kīm. ²¹ nīva mām-maryadatun poro nākun barosa manta. nana talkta aden ter adik kīnti, injer nākun ṭāvaye. aden sāṭine, id ciṭi nīkun lihi kīser manton. ²² uṇḍe undi goṣṭi batal itteke, vertalir sāṭi manval kamratun nā sāṭi tayar kīsi ira. nīvaṅ pārtanaṅ kēnci, bagavantal nākun nihga sārī kiyle vopmaḍ mandar injer āsate sūḍser manton.

²³ yēsu kiristun sāṭi nā barobar jēldaga arsi manval epaprāl nīkun daṇḍos vehcer mantor. ²⁴ nā saṅga kām kiyvalir mārku, aristarku, dēmal ani lūkal gire nīkun daṇḍos vehcer manter. ²⁵ yēsu kiristu parbuna permata-daya mīvaṅ ātman sāt mani.

yākob

yākob lihi kīta ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yākob

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag cālīs siyunalte panas sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: ad gaṭkate yākob inval porol veleṭirkun matta. vīrgaṭal vēr yākob yēsunor tamur āndur. yēsu pisi maneke, vēr yākob vōnga barosa irmaki bati, sāsī-nēṇḍta peje, vōr yēsu karalen bagavantānor mari āndur injer sūḍsi, kari kīsi barosa irtor.

marat taklibknaṅ pariksan vōrci mune tākteke, bagavantān poro karal barosa manta inval dusrurkun kare mānta. carcitur saṅga ani baḥiḍur lōkur saṅga manval tarika sūḍsi, karal barosatun bārete kari kiya vaco. kiyvalik kām̄k ani vaḍkvalik goṣṭin hindal, karal barosa manta ki sele injer mākun kare mānta. karal barosatun bahan kari kiyana invaḍun bārete id ciṭitaga manta.

1 bagavantān ani yēsu kiristu parbunor sēvkāl yākobna āndun. duniya pūro pagre māsi manvalir bagavantānur baktalirkun* daṇḍos dosi, id ciṭi lihi kīser mantōn.

barosa ani budi-giyan

²⁻³ nāvur dādādir-bāyikniṭ! mīkun taklibk ani duksaṅ vāteke gir mirat vele ānandne maṇṭ. barosate av taklibk ani duksan meysi mune sotteke, mīkun uṇḍe icur vōrcval gun abbanta injer mīkun ṭāvaye. ⁴ mirat vōrcval guntaga baḍe māsi gaṭ āteken,

cokoṭe barosataga gaṭ āser bē-kasur vālir āya parantiṭ.

⁵ mihgaṭal bōne budi-giyan selveke vōr bagavantān kōrana. ahan kōrtor vōn, rāṅgi siyvakne kōrtatun ter adik siyval bagavantān āndur. ⁶ bati bagavantān kōrneke, sīntoro siyoro injer anumānamna barosate talkmaṭ. anumānamne talkval samdurtaṅ helvaṅ bahan vaḍide tēdantaṅgo ahan mandantor. ⁷⁻⁸ ātor raṇḍ tīrkne sōnc kiyval māynal tanva sardaga basken barobar tāka paror. aden sāṭi

* **1:1** bagavantānur baktalirkun: itteke, bāra kāndanur yūdulkna jātitur lōkur injer grīku bāsate manta.

parbunagaṭal tanakun uṇde batay
puṭmaḍ mandar injer ātor āsa kiyva.

garib ani danevantar

⁹garib baktalir tamakun bagavantar
sīta ḍagur-pāndun piysi, ānandne
manda lāgar. ¹⁰bati danevantar
baktalir tamakun bagavantar sīta
cuḍur-pāndun piysi, ānandne manda
lāgar. bāriteke vūr gir jāḍita puṅgaḍun
dāt sāya lāgar. ¹¹pōḍd pesiyanta,
ad yedite jāḍi vatanta inval mākun
tāvaye. jāḍi puṅgaḍa sōbata rūp
karab ānta. ahne danevantar baktalir
gir tamvaṅg kām̄k kīser, maneken
nāseḍam ānter.

karab gunk bagavantar vāyoṅg

¹²duksaṅg vāneke aven vōrci meysi,
mune sonvalir baktalir āsirvād
yētanter. tanakun perma kiyvalirkun
bagavantar vāgdan sītor ad jīvata
kiriṭ* duksaṅg vāneke, barosataga gaṭ
nilturkun puṭanta. ¹³bōnay āyi kasur
kiyan sāṭi man vitteke, bagavantale
nāva mandun vituser mantor injer
inva. bāriteke bagavantar tanva
mandun kasur kiyan sāṭi vituser ani
mīva mandun ātal budi puṭusor. ¹⁴bati
har māynal tanva kasur kiyan inval
budite, niyatun bahke māsi karabna
āsataga kōṇḍe māntor. ¹⁵ātal karabna
āsa piṇḍamun dāt baḍe māsi, pāp

invaḍun jalma sīnta. ad pāp bersanacor
bersi, ātmata sāvduṇ jalma sīnta.

¹⁶nāvur lāḍnur dādalir-bāyikniṭ!
miraṭ pase māymaṭ. ¹⁷har undi
cokoṭṇa ani pūro barpur vāle vastu,
svargnaga manval bagavantar
vāser manta. vōre bābo hābaḍaga
vēḍci siyvalikun nivḍi kītor. av
vastuna vēḍcite daḍmi māriyanta,
bati bagavantar basketke māriyor.
¹⁸bagavantar tanva sate goṣṭitun
hindal tana nivḍi kīta kalitaga maraṭ
paṇṭata modoḍa īsatun dāt* mandana
injer miytor.

sate goṣṭitun kēnci ad

goṣṭi tīr kām̄ kiyval

¹⁹nāvur lāḍnur dādalir-bāyikniṭ! id
goṣṭitun kari kīmt̄. har māynal kēnjle
tayar mandana ani vaḍkneke sōnc kīsi
jōksi vaḍkana. veyne sōṅgun vāyva.
²⁰bāriteke māynana sōṅg bagavantar
ica kiyval, niyatna sari tākusa
paro. ²¹aden sāṭine mihga manval
karab-pāndun ani багаḍ-niyatun
suṭi kīsi tākaṭ. mīva man-diltun ropo
bagavantar irta ad goṣṭitun piysi tākaṭ.
id goṣṭi mīkun baci kiya paranta.

²²bagavantana vacan sirip kēnjvale
āyo bati, ad vacan vehta tīr tākana.
ahan tākveke mīva miraṭ mōsem
kītur āntiṭ. ²³⁻²⁴bagavantana goṣṭi

* **1:12** jīvata kiriṭ itteke svargnaga basket manval jīva seleke mōksem.

* **1:18** yūdulk paṇḍusta paṇṭata modoḍa īsa bagavantana ānd.

kēnci, ad goṣṭi tīr kiyor vōr māynal ārsataga tanva mokom sūḍsi, tana bahan mantoro inval bahri sonji, yeṇṭane maruṅvan dāt mandantor. ²⁵ bati bagavantana vacantun dihante sūḍteke tānga batay kami sele. parjatun ad mōkḍo suṭi kiyusa paranta. aden sāṭi bōrte māynal ad vacantun kēnci, ad vehta tīr kīntoro, ad vacantun vōr basken marngor. bati ad vehta tīr pisantor. ātor māynal bad kām kīteke gir bagavantal vōn āsirvād sīntor. ²⁶ bōrte tanva tanay baktana injer vehcer, tanva venjeḍun jarabne ira paroro, vōr tanva tanakun mōsem kiyval āntor. vōna bakti batatune kām siyo. ²⁷ rāṇḍe veylokun ani pōsaṭi mari-miyaḍun taklib maneke, vūrkun madat kiyval baktitune bagavantal kōrser mantor. ahne id duniyata pāp tanakun tuṇḍvakne suduḍ manval baktitun gir bagavantal kōrser mantor. ihin kalti selvakne manval baktiye karal bakti ānd.

cuḍur-pānde sūḍva

2 nāvur dādalar-bāyikniṭ! maymate jaga jaga miḍcer manval, yēsu kiristu parbun poro barosa irvalir miraṭ, bōne bēd-bāvte sūḍmaṭ. ² namunatun voror māynal sōnetaṅg mudaṅg ani bāritaṅg kapḍiṅg kersi ani uṇḍe voror mākḍe mātaṅg kapḍiṅg kersi, miraṭ *mīre māyval rōtaga* vāter

iṇṭu. ³⁻⁴ aske miraṭ bāritaṅg kapḍiṅg kersi saje māsi vāton saṅga, “dāda! nime id cokoṭna kursitaga uda” injer vehci, garibun saṅga, “nime aga nila seleke iḡe būḍ uda” injer vehteke, miraṭ bēd-bāv tohci, karab budite tasva kītur āntiṭ.

⁵ nāvur lāḍnur dādalar-bāyikniṭ! id goṣṭi kēnjaṭ. iden munen tanakun permate bakti kiyvalirkun tanva rāj sinton injer bagavantal vāḡdan sitor. aden sāṭi bagavantale duniyatura naduḍun mune garib manvalirkun barosataga danevantalar kīntor. ani vōre tanva rājna īsa yētana injer vūrkun nēmi kitor. ⁶ miraṭ vīr garib lōkura hijat vōser mantiṭ. bati mī poro adikār tākuser, mīkun kōṭknaga* havli kiyvalir vīr danevantallire āndir ki āyur? oho, vīre āndir! ⁷ miraṭ bakti kiyval kiristuna cokoṭna poroḍun rehci vaḍkvalir vīre danevantalar āndir ki āyur? oho, vīre āndir!

⁸ “nīva nīkun perma kītape nī āju-bājuturkun gir perma kiyana” inval *darma-grantna* muke hukumun miraṭ piysi tākteke, ad cokoṭnay goṣṭi ānd. ⁹ bati undi mōka miraṭ bēd-bāv tohkiṭte, darmata kānuntaṅg hukumkun piysi bayman āsi pāpir āntiṭ. ¹⁰ bāriteke bōre āyi ad kānuntaga manvalik samdo hukumkun piysi tākser, undi hukumun ṭūṭi kīsi tākteke

* 2:6 seleke pancadknaga.

gir, vōr pūro darmata kânuntaṅg hukumkun piysi tākma ki inval badnam āntor. ¹¹ bāriteke “pīr kiyva” injer vehtor vōre, “bōnay jīva gir yētva” injer vehtor. aden sāṭi voror māynal pīr kiyveke gir undi mōka bōnay jīva yētteke, vōr ad kânuntaṅg hukumkun bayman āsi tāktor āntor.

¹² aden sāṭi mākun mōkḍo suṭi kiyval kânuntun piysi, vaḍktatun hindal ani kām kītātun hindal bagavantal tasva kiyval mantor injer dihante tākana. ¹³ bāriteke dusrur poro daya tohur vūrkun bagavantal tasva kīneke, vūr poro gir daya tohor. bati būrte dusrur poro daya tohantero, bagavantal tasva kiyan nēṭi vūr vele santos ani ānandne mandanter.

barosa ani kām kīsi tohval

¹⁴ nāvur dādāliṛ-bāyikniṭ! “nākun yēsu kiristun poro barosa manta” injer voror māynal vehtor iṇṭu bati, ad barosa matta tīr kām kiyveke, ātal barosa batatune kāmī siyo. ātal barosa māynan baci kiya paranta ki batal? baci kiya paro. ¹⁵ namunatun voror dādāle āyi, seleke undi bāyiy āyi, tinle tiṇḍi selvak seleke, pōṇḍle kapḍiṅg selvak matter iṇṭ. ¹⁶ aske miraṭ vōr dādan seleke, ad bāyin batay madat kiyvakne, vūr saṅga, “sāntite sonji, peṭimen tiṇṭu ani mēndol-men kapḍiṅg pōṇḍaṭ. aske mīkun garmi vānta. iv samdo mīkun bagavantal sīntor” injer sirip goṣṭinen vehteke

batay pāyda puṭo. ¹⁷ ade tīrde barosa manta injer vehci, barosa matta tīr kām kiyveke gir ātal barosa voṇṭari āsi sānta.

¹⁸ bati namunatun bōre nā saṅga, ‘nākun yēsun poro barosa manta’ indanurte, aske nana, ‘nāva barosatun cokoṭṇaṅg kām kīsi tohanton’ injer vōn vehci, ‘nīva barosatun kām kiyvakne toha parki ki batal?’ injer pūsi kīnton. ¹⁹ bagavantal vorore mantor injer nime barosa kiyval cokoṭe bati, batal pāyda? ahan būtk gire barosa kīser, verisi tara tara āser mantaṅg.

²⁰ ehe pisaṭi! kām kīsi tohvakne manval barosa batatune kāmī siyo invaḍun gava pahje ki batal? ²¹ mā tottor bābo abrahāmun hētu kīm. vōr tanvor mari isakun balidān siyval bovat poro bali siyle ānekete, bagavantal vōna kāryatun sūḍsi, vōn niyatnor injer voptor ki sele? ²² vōna barosatun keyde kīsi tohval miraṭ kari kīntiṭ ki sele? vōr tanva barosa bātal inval keyde tohtor. ²³ “abrahān bagavantān poro barosa irtor. aden hindale vōn niyatnor inji bagavantal voptor” inval darma-grantna vacan pūre māta. ad tarikate abrahāmun bagavantānor sōptal inval porol vāta. ²⁴ id sūḍsi, māynal sirip tanva barosatun hindal āyo bati, tanvaṅg kām kun hindale, niyatnor injer bagavantal voptor inval miraṭ kari kīntiṭ.

²⁵ade tırde, rāhabu[#] inval lanje veylo
ijrayēl dēsnu kabriyalirkun tanva
rōn makusi, samdo mān-maryada
kīsi dusro sariy sārī kīta. ad cokoṭna
kāmun hindal, ‘niyatna veylo’ injer
bagavantal voptor. ²⁶bahante paran
sele ad mēndol sāta lekate vāntayo,
ahne cokoṭna kām kīsi tohur vūra
barosa gire sāta lekaten vānta.

mīva venjeḍun jarabne manal karusaṭ

3 nāvur dādalar-bāyikniṭ! miḡgaṭal
veleṭir bōda vehvalir āymaṭ.
bāriteke bōda vehvalir mākun vele
kaṭinta tasva mandanta inval mīkun
ṭāvaye. ²marāṭ samdir gire bacoṅgo
galting kīntaṭ. tana vaḍkvalik goṣṭinaḡa
undi gir tap kiyor vōr barpur gun
vāle māynal āntor. ātor māynal tanva
pūro mēndoḍun jarabne ira parantor.
³marāṭ tākusta tīr tākana ani māva
jarabne mandana injerente kōndan*
vēsuni dohantaṭ. ⁴ahne ḡagur rūkata
namuna yētteke gir, bey jōrte vaḡi vāsi
tān durser vōnta. bati tān tākusval
māynal ad rūkatun peje manval cuḡusi
kaṭetun* tirusteke, tana bēke sondana
itteke hake tān malusa parantor.
⁵ahne venjer māva mēndoḡaga cuḡusi
bāgam ānd. bati ad bey ḡaguk ḡaguk

goṣṭiṅ vaḡkanta. ade tırde, cuḡusi
mingul ḡagur kēḡatun bacor-bahan
ḡunḡusantayo sōnc kīmt.

⁶māva venjer gire undi taḡmit
dātnay ānd. karabne ninci manval māva
mēndoḡaga undi bāgam āsi manta.
ad venjer karabun pūro mēndoḡaga
pagri kīsi, māynana jinganitun taḡmit
dāt lāvi kīnta. ahan lāvi kiyval
saktitun ad venjer pātaḡtal* yētanta.

⁷samdi janvarkun, piṭe-puraḡun,
purg-busitun, samdurtaga manvalik
jivras samdotun iden mune ani inke
gir māynal jarabne irseren mantor.
⁸bati venjeḡun inke vēri bōre tanva
jarabne ira parmaki. ad venjer jīva
teṇḡval vikne ninci avivakne karab
kīseren mandanta.

⁹id venjeḡen marāṭ parbu āyval
bābo bagavantan ḡagur-pān sīntaṭ.
ide venjeḡe bagavantana rūpne puṭtor
māynan sāpena sīntaṭ. ¹⁰āsīrvād
ani sāpena undiy toḡdal bahri vāser
mantaṅ. nāvur dādalar-bāyikniṭ!
ahan marāṭ manva. ¹¹sovor yēr ani
cokoṭna yēr basketke undi jalatal pūṭe
māyoṅ. ¹²nāvur dādalar-bāyikniṭ!
anjuri maratun marka paṇḡiṅ*
basketke sādoṅ. ahne āṅgur vēlitun

* 3:3 grīku bāsate ihin lihi kīsi manta: kōḡata muskuritun lagam dohantaṭ. * 3:4 telugute
ad cuḡusi kaṭetun ‘cukkāni’ inter. * 3:6 pātaḡtal: seleke saytandal injer mandanta.

* 3:12 grīku bāsate oliva paṇḡiṅ injer manta.

2:25 yehōsuva 2:11

anjuri paṇḍiṅg basketke sādoṅg. ade tarikate, sovor yēta jalatal cokoṭṇa yēr pūte māyo.

budi-giyan vālir

¹³ budi-giyan vālir ani samajdārḱ mī ropo bōre manter ki? ahan matteke vūr sate-pānde tākser, budi-giyan sīta ad cuḍur-pāndun piysi, vūraṅg kāryan tohaṭ iṇṭ. ¹⁴ undi mōka mīva diltaga kuṭa kuṭa ani lālsal gunte manji, ḍaguk ḍaguk goṣṭiṅg vehcer satun makusiymaṭ. ¹⁵ mihga manval ītal budi-giyan svargnal reysi vāymaki. id mīkun duniyatal vāta budi-giyan ānd. ītaḍaga bāv-bakti sele. id saytanda budi-giyan ānd. ¹⁶ bahan itteke bagate kuṭa kuṭa ani lālsalik gunk mandantaṅgo, aga jagaḍaṅg loliṅg ani samdo tīrknaṅg karab kāmḱ mandantaṅg.

¹⁷ bati svargnal vāyval budi-giyan vele pavitra ānd. ad budi-giyan sāntitun perma kīnta. ad bōne batay invak sādu āsi mandanta. ad budi-giyan vehta tīr kēnjanta ani dayate sūḍanta. ani ad cokoṭṇaṅg kāmḱ kīser bēd-bāv tohvak mandanta. ad budi-giyan satemun piysi tākanta.

¹⁸ sate-pānde ani sāntite tākvalir

ad vijatun vīcci, satna ani sāntita paṇṭatun koyanter.

bagavantan karum varaṭ

4 mihga jagḍaṅg ani laḍeyḱ batatun hindal jargser mantaṅg? mīva diltaga puṭvalik āsan unditun undi arsi vāyva sonjine iv jargser mantaṅg. ² miraṭ āsa kīkiṭ bati, ad mīkun puṭo. ad kuṭa kuṭa gunta āsatun sāṭi māynan jakantiṭ. jagḍaṅg ani laḍeyḱ kīntiṭ bati, āsa kīkiṭ ad mīkun puṭo. miraṭ kōrta ad mihga mano. bāriteke bagavantan miraṭ talkviṭ. ³ miraṭ bagavantan talkteke gire ad mīkun puṭo. bāriteke mīva suk-bōgun sāṭi karci kiyle karabna āsate talkantiṭ.

⁴ id duniyataṅg suk-bōgun saṅga dōstan kīteke, bagavantan perma kītap āyo bati, pīr kītap ānta inval ṭāva sele ki batal? id duniyatur saṅga dōstan kīka inval, bagavantan paga-dāral āntor.

⁵ “bagavantal mā samdirkun sīta, ad ātmate maraṭ tanvay bakti kiyana” injer *darma-grantnaga*, vaṭi āgame lihi kīsi manta intiṭ ki batal? ⁶ bagavantal mākun vele permata-dayate sūḍser mantor. aden sāṭine darma-grantnaga,

“bagavantal garvate manvalirkun ulṭa tiriyantor.

bati kami-pānde manvalir poro
permata-daya tohantor”[#]
injer lihi kīsi manta.

⁷aden sāṭi, bagavantān mune
cuḍur-pān kīsi maṇṭ. saytandun ulṭa
tiriyaṭ. aske vōr saytan mihgaṭal
parar āntor. ⁸bagavantān karum
varaṭ. aske bagavantal mī karum
vāntor. pāpestalirniṭ! mīvaṅg pāpkun
noraṭ. bahke māturniṭ! mīvaṅg dilkun
suduḍ-pān kīmt. ⁹pāpestalirniṭ!
vicarte ani doksate maṇṭ. jōrte āḍaṭ.
kavvaḍun badli āḍser ani ānandun
badli doksate maṇṭ. ¹⁰parbuna
naduḍun mune mīva miraṭ cuḍur-pān
kīsi maṇṭ. aske parbu mīkun ḍagur-pān
sīntor. ¹¹dādādir-bāyikniṭ! mīva miraṭ
voron voror baymante rāṅgmaṭ.
tanvor sōptan rāṅgi sīteke āyi seleke
vōn poro tasva kīteke āyi, vōr māynal
darmata kānuntun bayman ātona
lekate vāntor. mīva kām sirip ad
kānuntun piysi tākana. ad kānun
cokoṭna seleke vāyuṭna injer tasva
kiyval mīkun hak sele. ¹²parjatun
poro nāyda tasva kiyval ani darmata
kānuntaga hukumk lihi kiyusval vorore
bagavantal āndur. parjatun baci kiyval
ani nāseḍam kiyval gir vōre āndur.
te āju-bājutur poro siksa vāṭaṭ injer
vehle nīkun bōr adikār sītor?

ḍaguk ḍaguk gostiṅg vehmaṭ

¹³kēnjaṭ! “nēṇḍ selete nāḍi batter
undi caharde sonji, aga undi sāl
vēri mandantom. varaṭ! aga bēpari
kīsi kotaṅg vele kamay kīkaṭ” injer
vehvalirniṭ kari kīmt. ¹⁴nāḍi batal
jargantayo mīkun ṭāva sele. mīva
jīvatun bārete sōnc kīmt. miraṭ juluk
disi uṇḍe julukne mayaḍ āsi sonval,
pōyata duhartun dātnur āndiṭ. ¹⁵ahan
invaḍun badli miraṭ, “parbu jīvate
irteke, id kīkom ad kīkom” injer
vehana. ¹⁶bati miraṭ ahan kiyviṭ.
lāṇḍi-labaḍ ḍaguk ḍaguk gostiṅg
vehcer galtiṅg kīntiṭ. ¹⁷aden sāṭi
cokoṭ kiyana inval, ṭāva manji gir
cokoṭ kiyor vōn pāp lāganta.

danevantalirkun damki siyval

5 yē danevantalirniṭ, kēnjaṭ! miraṭ
duksate āḍser kiliyaṭ. bāriteke
mīkun gācar-gaṇḍalk vāyvalik
mantaṅg. ²mīva dan-davlat kaḍiyanta
ani mīvaṅg pāṅguk velum piyantaṅg.
³mihga manval sōne ani kūra cilim
piyanta. ad cilim mī poro ulṭa gava
vehci, mīvaṅg mēndolkun taḍmit dāt
ḍuṇḍusanta. iv *ākritaṅg divoskne*
gire miraṭ vele dan-davlatna ḍiḡ
vāḍser mantiṭ. ⁴kēnjaṭ! mī vahuknaga
kām kiyvalir būytalirkun, miraṭ būti
siyvakne pasi kītiṭ. vūraṅg būtiṅg

[#] 4:6 giyantaṅg gostina 3:34

mī poro piradi kīser mantaṅ. vūr būyṭalira āḍval svargna dalamnor parbunaṅ* kevkun kēnja vāta. ⁵ bomit poro mīkun pasand vāta tīr suk-bōgne pīser, koyval dinamun sāṭi, mīvaṅg dīlkun koḍyusi tayar kīser mantiṭ. ⁶ miraṭ niyatne tākvalirkun siksa vāṭsi, vūrkun jaktiṭ bati, vūr mīkun marla baḍmaki.

samdotun vōrci mune dāyana

⁷ aden sāṭi dādalir-bāyikniṭ! parbu malsi vānal vēri, miraṭ vōrci cokoṭe sūḍser maṇṭ. bahan itteke, voror kētidāral tanva bomitaga vāṭval cokoṭna paṇṭatun sāṭi, bahan sūḍser mandantoro dihante kari kīmṭ. vōr kētidāral modoḍa pir vāsi* paṇṭa piranta agaṭalte bersi, paṇṭa koyle vānal vēri vōrcikun cokoṭe sūḍser mandantor. ⁸ miraṭ gir mandun gaṭ kīsi, vōrci sūḍser maṇṭ. bāriteke parbuna malsi vāyval vakat karum vāser manta. ⁹ nāvur dādalir-bāyikniṭ! voron poro voror cahḍiṅg vehmaṭ. ahan vehturkun parbu siksa vāṭantor. kēnjaṭ! vōr nāyda tasva kiyval adikāri veyne vāyval mantor.

¹⁰ nāvur dādalir-bāyikniṭ! parbun bārete vehtur *parvaktalir* taklibk bōge māter. vūr parvaktalira namuna yēcci miraṭ tākaṭ. ¹¹ taklibk vōrci barosate tākturkun āsirvād yēttur intaṭ. yōbuna

vōrcval guntun bārete kēnci mantiṭ. parbu vōn ākrit bātal inam sītor inval miraṭ sūḍtiṭ. parbu vele daya ani kivul vāle āndur. ¹² nāvur dādalir-bāyikniṭ! samdin ter muke batal itteke, svargna poroḍen āyi, bomita poroḍen āyi, uṇḍe dusro batatay poroḍen āyi, miraṭ voṭ vāṭva. sirip batal manta ad vahaṭ. ahan matta tīr vehteken bagavantal mīkun siksa vāṭor.

¹³ miḡgaṭal bōre āyi taklibknaga arsi matteke, vōr pārtana kiyana. ānandne mattor vōr, bagavantana pārtana-vinti kīser pāṭaṅg vārana. ¹⁴ miḡgaṭal bōre āyi yeḍki-dukne matteke, carcitur pedolkun vōr kēyusana. vūr vāsi parbuna poroḍe niy sōksi, vōn sāṭi pārtana kiyana. ¹⁵ ahan barosate vūr pārtana kīteke, vōr dukelal cokoṭ āntor. parbu vōn cokoṭ kīntor. undi mōka vōr pāpk kīsi matteke, vōnaṅg pāpkun parbu māpi kīntor. ¹⁶ aden sāṭi bave pāpk kīsi mankiṭte, bōnaṅg vohk pāpk mī naḍḍum miraṭ vopaṭ ani voron sāṭi voror pārtana kīmṭ. iden hindal, mīva tabiyat cokoṭ ānta. niyatnona pārtana vele saktite manji bacoro cokoṭ kiya paranta.

¹⁷ yēliyal mā dātnore sādaran māynal āndur. pir arva injer tanva mande pārtana kītor. te saḍe mūnd sāl k vēri, bomit poro pir armaki.

* 5:4 *svargna dalamnor parbunaṅ*: itteke sakti vāle bagavantal.

* 5:7 ad jāgataḡa ursan vakatne jarasi pir vānta ani paṇṭa koyan mune bey pir vānta.

¹⁸ad āta peje pir arana injer marla
pārtana kītor. aske hābar pirdun
arusta ani bomi tanga urstaṅ paṅṭaṅ
paṅḍusta.

¹⁹nāvur dādalir-bāyikniṭ! mihgaṭal
bōre āyi sate sardun bahke māteke,
vōn malsi satnaga tatteke id goṣṭitun

kari kīmṭ. ²⁰pāpestan pāpna sarital
sate sarde malustor vōr, pāpina
ātmatur marantal tapusi, baci kiyustor
āntor. ide āyva pāpinaṅ pāpkun
bagavantana keyde vōr māpi kiyustor
āntor.

2va yōhan

yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyuṅg sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: yēsunur baktalir bad satemnaga nilsi mandana. yēsu kiristu māynana rūpne vāymaki injer veleṭirkun paṣi kiyvalir pesiter. te vūr bārete bahan mandana? barosa irtataga tāna paṇḍi barpur puṭṅal vēri, vōrci mune bahan tākana invaḍun bārete id ciṭitaga lihi kīsi manta.

2yōha

yōhanta daṇḍos

1 bagavantana keyde nēme mātūr baktalirniṭ*, mīkun nāva daṇḍos! nana mī carciturkun pedolta āndun. nana ani satun kari kītūr samdir gir mīkun perma kīser mantom. ² mamot bāri perma kīser mantom itteke, satem mā dīknaga manta ani ad basket gir mā saṅga mandanta.

³ bābo bagavantal ani mā yēsu kiristu parbu, mī poro kivul tohci, mīkun *permata-daya* ani sānti siyir.

marat satem ani permate pisan sāṭi vōr madat kiyir.

satnaga nilsi maṇṭ

⁴ bābo bagavantal mākun āge sītāpinay, kahitur baktalir satemun piysi tākval sūḍsi, nākun vele ānand lāgser manta. ⁵ lāḍnur baktalirniṭ! marat voron voror permate sūḍana injer mīkun kōrser mantom. id hukum pūna āyo bati, modol vehtatune lihi kīser mantom. ⁶ perma itteke, bagavantanaṅ āgen piysi tākval.

* **1:1** bagavantana keyde nēme mātūr baktalirniṭ: bagavantal nēmi kīta veylo ani tānur mari-miyaḍ injer grīku bāsate lihi kīsi manta.

modol miraṭ kiristuna cokoṭna kabur
kēnṭiṭ agaṭal, 'voron voror permate
sūḍana' invale bagavantal sīta āge ānd.

⁷ nana ihin bāri vehcer mantōn
itteke, yēsu kiristu māynana rūpne
vāymaki injer pasi kiyvalir veleṭir
duniyate pesiter. vūr ātur pasi kiyvalir
kiristunur paga-dārḱ āndir. ⁸ miraṭ
kamay kītātun soḍusvakne, barpur
inam puṭṇal vēri, vūra keyde pase
māyvakne dihante maṇṭ.

⁹ kiristuna bōdataga nilsi pisval,
bābon ani marin vopval āndur. ad
bōdataga nilvakne tān saṅga uṇḁe adik
jōḍi kīsi vehval, har voror bagavantan

nammor vōr āndur. ¹⁰ āton mīva rōn
kēymaṭ ani vōn cokoṭ-vāyuṭ gir pūsi
kiymaṭ. ¹¹ vōn cokoṭ-vāyuṭ pūsi kiyval
vōnaṅ karab kāmknaga gir īsa yēṭta
lekate vāntor.

¹² uṇḁe vele goṣṭiṅṅ nīkun lihi
kiyana injer nākun vāṭe mānta. te
aven sāyte kāgutun poro lihi kiyval
nākun pasand sele. bati mīkun baske
sūḍka inal jīva āser manta. nana
mihga vāta peje mukabili vaḍkana
inton. iden hindal mākun barpur
anand lāganta. ¹³ bagavantana keyde
nēme mātūr baktalir,* mīkun daṇḁosk
vehcer manter.

* **1:13 baktalir:** sēlaḍur mari-miyaḍ injer grīku bāsate mandanta.

3va yōhan

yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyuṅg sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: carciturkun adikāri manval māynal samdirkun bahan sūḍana. dusro muluknal vātur yēsunur baktalirkun permate māt-maryada kiyana. vōr garva-gamaṇḍite manva. samdir gir bey sabās māynal inval gava vōr kamay kiyana. dusrurkun māt-maryada ani permate bahan sūḍana invaḍun bārete, id ciṭitaga manta.

3yōha

daṇḍosk

1 sōptal gayiyun sāṭi, carcituror pedolta āyval yōhānta lihi kīser manton. nī poro nākun vele perma manta.

²lāḍnor sōpta! nime bāv-baktitaga baḍe mātape, nīva tabiyat gir cokoṭ manji, samdo cokoṭ jargana injer pārtana kīser manton. ³kahitur yēsunur baktalir* yātra kīser ige vāter. ani nī bārete, 'vōr satemun piysi, cokoṭe tākser mantor' injer gava vehter. ad kēnci nākun bey ānand lāgta. ⁴barosataga nime nāvor marin dātnoni āndi. nā mari-miyaḍ satne tākser manter inval goṣṭit ter adik nākun ānand siyval dusro bade sele.

gayiyun adikār siyval

⁵lāḍnor sōpta! nīkun voḍki selur vūr, dusro muluknur baktalir vāteke gir bati, nime māt-pān cokoṭ kīser manti. ⁶⁻⁷vūr baktalir nīva permatun bārete carciturkun gava vehter. bavisatne ātur parbuna vacan vehvalir baktalir, kiristun nammaki vūra madat yētvakne sariy nihga vānirte, bagavantal ānand yētnal vūrkun madat kīser man. ⁸dusrurkun vūr pacar kiyval satemnaga maraṭ īsadārka āyana itteke, tapvak ātura māt-pān sūḍana.

vāyuṭun suṭi kīsi cokoṭun piysi tākana

⁹nana agaṭa carciturkun undi goṣṭi lihi kīton. bati vūrgaṭal voror adikāri

* 1:3 yēsunur baktalir: itteke yēsuna bōda vehcer tirivalir.

āka inval diyoterpes mā goṣṭi vopser selor. bāriteke tanva poro uṇḍe bōre adikāri manva intor. ¹⁰acore āyva, vāyvalir baktalirkun mām-pām kiyor ani dusrur kīkom itteke gir vopser selor. ahan mām-pām kiyvalirkun aḍḍam āser, vūrkun carciturgaṭal aladi vāṭṣer mantor. ani mā bārete āyoṅg-sonoṅg av bey karab vaḍkser mantor. aden sāṭi nana vāta peje, vōn bārete vehci, tohanton.

¹¹nā lāḍnor sōpta! nime vōna namuna yēcci tākma. vāyuṭun āyva cokoṭune piysi tāka. cokoṭ kiyval bagavantānor āndur. vāyuṭ kiyval bagavantānor āyor.

¹²dēmetrin bārete carcitur samdir cokoṭ vehcer manter. bagavantana satemun piysi vōr tākta kāḍki, ad satem gir cokoṭnor injer gava sīser manta. maraṭ gir ad karalen injer vehcer mantaṭ. mamota vehval satem injer nīkun ṭāva.

ākritaṅ goṣṭiṅ

¹³uṇḍe vele goṣṭiṅ nīkun lihi kiyana injer manta. bati sāyte ani pōṇṭinte lihi kiyval nākun pasand sele. ¹⁴nīkun baske sūḍka inal bey jīva āser manta. ahan maraṭ bēṭe māta peje mukabili vaḍkakaṭ. ¹⁵bagavantān nīkun sānti siyir! ige manvalir sōptalir nīkun daṇḍos vehcer manter. aga manval har voror sōptan māva daṇḍos veva.

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.
This colophon line is the result of the project-level override working.